

WORKFLOW DIDACTISCH COACHEN

2024-05

WORKFLOW DIDACTISCH COACHEN

Voor de COACH

Lessen met effect

Inhoud

- 1 Waarom van deze werkwijze
- 2 Opzet van deze werkwijze
- 3 Uitgangspunten
- 4 Praktisch
 - 4.1 Stap 1; Voorbereiding
 - 4.2 Stap 2; Observatie
 - 4.3 Stap 3; Reflectiegesprek
 - 4.4 Stap 4; Intervisie

1 Waarom van deze werkwijze

Leerlingen verdienen het beste onderwijs met de beste leraren. In de werkwijze didactisch coachen zetten we in op het collectief en kapitaal van het lerarenteam. We bouwen aan ‘collective teacher efficacy’ doordat leraren samen én met elkaar lessen voorbereiden en vervolgens kijken we welke toevoegingen in die les dan werkelijk effecten hebben op het leren van de leerling.

We gebruiken hiervoor stappen vanuit de methodiek Lesson Study. Deze methodiek, afkomstig uit Japan, daagt leraren uit om gezamenlijk oplossingen te zoeken voor de didactische problemen die men ervaart in de klas. Het dwingt leraren te kijken naar het leren van de leerling. Het zorgt er mee voor dat er een diepgaande reflectie- en feedbackcultuur ontstaat. Daarnaast creëert lesson study een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de uitdagingen waar de leraren dagelijks voor staan. Doordat leraren samen op zoek gaan naar antwoorden, ontstaat er een gezamenlijke overtuiging dat je als team invloed hebt op de situatie waar je in zit, oftewel ‘collective teacher efficacy’. We weten dat als we die gezamenlijke overtuiging aanmoedigen en uitbouwen, dat dit een groot effect kan hebben op het leren van de leerling. Vandaar dat we deze methodiek kiezen om leraren op het gebied van effectieve didactiek te professionaliseren.

2 Opzet van de werkwijze

In het traject Lessen met effect, didactisch coachen zetten we in op het leren van de leerling door gezamenlijk te zoeken naar didactische strategieën die effectief het verschil maken. We vertrekken vanuit de visual Lessen met effect, ontwikkeld door medewerkers van Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Zie hiervoor; <https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/effectieve-didactiek/lessen-met-effect-inhoud>

Om leraren aan te zetten om van en met elkaar te leren, creëren we binnen lerarenteams, de didactische coaches. Dit zijn dan leraren, leden middenkader en/of leden van de directie, die binnen de school de aanjagers zijn op het gebied van effectieve didactiek.

De coaches leiden het proces waarbij leraren een volgende cyclus doorlopen;

De cyclus

- 1 Gezamenlijk lessen voorbereiden
- 2 De voorbereide les observeren bij elkaar
- 3 Reflecteren op het effect op het leren van de leerling in deze lessen
- 4 Inzichten delen met andere leraren tijdens intervisie

Om een duurzamer effect te creëren is het meermaals doorlopen van deze cyclus met eenzelfde groep leraren aangewezen.

Om zo’n cyclus te doen slagen is het van belang dat er een gezamenlijke input is. Dit kan een bepaald boek zijn dat men collectief gelezen heeft, een gevolgde nascholing of elke andere vorm van professionalisering. Indien een team nog niets heeft ondernomen op dat gebied, dan is het verstandig om dit eerst, als stap 0, te introduceren.

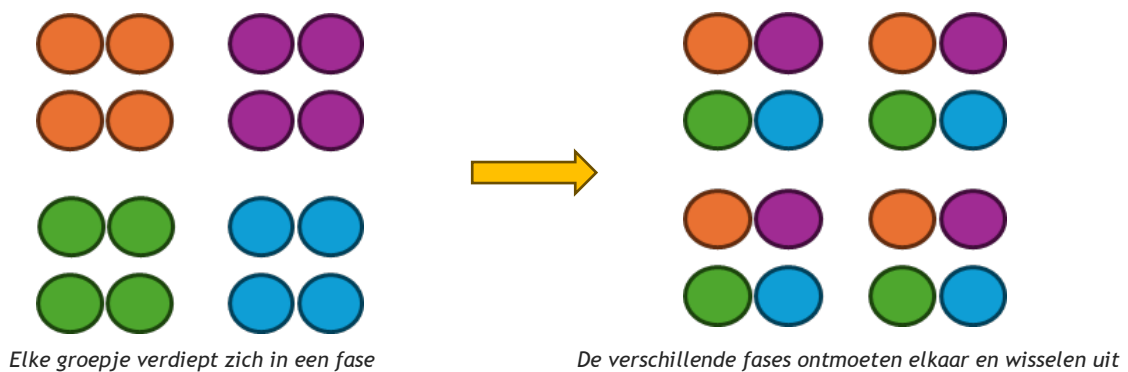

Stap 0 een gezamenlijke input

Een eerste kennismaking met de visual Lessen met effect is noodzakelijk. Introduceer deze kort aan de betrokken leraren en laat hen daarna de visual zelfstandig verkennen. Een handige oefening hierbij is de Jigsaw-methode. De leraren verdelen zich eerst over een van de fases van de visual;

- voorbereiding,
- beginfase,
- middenfase en
- eindfase (inclusief Controle van begrip en Feedback).

Daarna komen de leden van verschillende fases bij elkaar en delen ze de inzichten per fase.

3 Uitgangspunten

Tijdens de cyclus die we lopen zijn er een aantal uitgangspunten die bijdragen aan het succes van de 'lesson study'.

Hieronder delen we deze uitgangspunten/'regels'.

- We gaan gezamenlijk op zoek naar de vraag hoe we meer effect kunnen hebben op het leren van de leerling in een les.
- We zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het lesontwerp en de daarbij horende effecten.
- De uitvoerende leraar brengt een grof lesontwerp mee, samen zoeken we naar manieren om de les effectiever te maken.
- We focussen op het leren van de leerling, zowel in de voorbereiding, de lesobservatie als ook in het reflectiegesprek achteraf.
- We bepalen vooraf welke leerlingen we volgen en bevragen die leerlingen aan het einde van de les.
- We reflecteren als voorbereidingsgroep waar we effect hadden op het leren van de leerling in deze les(sen).
- Tijdens het reflectiegesprek spreken we in de wij-vorm, omdat we gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor de ontworpen les.

4 Praktisch

4.1 Stap 1; De voorbereiding

In de voorbereiding vertrekken we van een grof lesontwerp en werken we samen naar een les met effect. De uitvoerende leraar brengt een grof lesontwerp mee waarbij de leraar op voorhand nagedacht heeft over;

- Doel van de les
- Inhoud van de les
- Handboek/cursus/materiaal behorend bij de les
- Ervaring vanuit het verleden met deze inhoud

Het is niet de bedoeling dat er al een volledig uitgewerkte les wordt meegebracht, want de les ontwikkelen, verfijnen we samen tot een les met effect. Vanaf de voorbereiding is het onze les. Op die manier werkt elke leraar samen met een begeleider aan zijn eigen lesontwerp. Aan het einde van de voorbereidingssessie noteren de leraren de focuspunten waar we tijdens de observatie naar gaan kijken.

Richtvragen voor de coach tijdens deze fase;

- Waar wil je op focussen tijdens deze cyclus?
- Waar loop je tegenaan met deze inhoud?
- Als we de visual Lessen met effect nog eens bekijken, op welke fase wil je extra de focus leggen?
- Op welke manier betrekken we alle leerlingen actief bij deze fase?
- Welke controle van begrip vragen zouden we kunnen stellen?
- Hoe weten de leerlingen wat ze vandaag gaan leren?
- Hoe activeren we alle leerlingen?
- Op welke manier zorgen we ervoor dat het doel landt bij de leerlingen?
- Wat is voorkennis en wat is de instructiestof?
- Welke leerlingen kunnen versnellen met de leerstof, en hoe?
- Welke leerlingen hebben ondersteuning nodig en hoe kunnen we die bieden?
- Waar kunnen we woord en beeld combineren?
- Wat is een logische opbouw van de instructie? Hoe maken we het logisch voor de leerlingen?
- Op welke manier geven we leerlingen feedback en nog belangrijker hoe verwerken de leerlingen de feedback?
- Hoe sluiten we de les zinvol af? Welke reflectievraag stellen we aan de leerling?

4.2 Stap 2; De observatie

Rol uitvoerend leraar

De uitvoerende leraar zorgt dat hij/zij drie leerlingen in gedachten heeft die we gaan volgen. Hij /zij deelt discreet aan de collega's mee welke leerlingen we gaan volgen. Meestal volgen we een leerling die gemakkelijk kan volgen, eentje die gemiddeld scoort en een leerling die moeite ondervindt om deze leerstof te verwerken.

Zelf volg je tijdens jouw les ook een leerling. Je houdt die extra in de gaten om te achterhalen of je het gewenste effect verkrijgt, ziet. Na de les stel je die leerling dan enkele vragen ter bevestiging of verheldering.

Mogelijke vragen die opkomen tijdens het observeren;

- Ik merkte dat je tijdens de instructie niet kon volgen. Hoe komt dat?
- Tijdens het zelfstandig werken was je snel afgeleid. Heb je daar een verklaring voor?
- Bij de beginfase was je enorm gemotiveerd om aan de les te beginnen. Kwam dat door...?
- ...

Rol observerend leraar

De observerende leraar volgt een leerling aangewezen door de uitvoerende leraar. Zorg ervoor dat je dicht bij de leerling zit, zodat je kan meevolgen wat er genoteerd, besproken of bekeken wordt.

Aan het einde van de les bevraag je die leerling om zo nog meer te weten te komen over het effect van ons handelen op de leerling.

Rol didactische coach

De didactische coach heeft dezelfde rol als de observerend leraar in deze fase.

Richtvragen tijdens het reflectiegesprek met de leerling zijn;

- Hoe heb je deze les ervaren?
- Wat heb je geleerd in deze les?
- Wat was het nut van deze les?
- In deze les wilden we (benoem focus vanuit de voorbereiding, bijvoorbeeld leerlingen meer activeren), wat heb jij daar van gemerkt? Of hoe heb jij dat ervaren?
- Stel dat we deze zelfde les morgen aan een andere klas geven, wat kunnen we dan nog doen om hem beter te maken?

4.3 Stap 3; Het reflectiegesprek

In het reflectiegesprek kijken we terug op onze les en stellen we ons de vraag; waar hebben we nu effect gehad op het leren van onze leerlingen?

We gebruiken hiervoor de observaties die we gedaan hebben en de informatie uit het nagesprek. Belangrijk tijdens dit gesprek is dat we steeds praten vanuit de WIJ-vorm.

‘We zagen dat de leerlingen aan het begin van de les nog wat onrustig waren, de eerste vraag die we stelden leek nog niet direct duidelijk voor de leerlingen. Wat hebben jullie gezien bij de leerlingen in deze fase? En welke conclusies kunnen we daaruit trekken?’

Deze zinsnede is een voorbeeld van hoe het gesprek zou kunnen lopen. We geven terug wat we geconstateerd hebben in de wij-vorm en checken daarna wat we gezien hebben bij de leerlingen die we gevolgd en gesproken hebben.

Richtvragen voor de coach tijdens deze fase;

- Welke toevoegingen hebben we gedaan en wat was daarvan het effect op het leren van de leerling?
- Hoe heeft de leerling, die jij gevolgd hebt, deze les ervaren?
- Welke zaken hebben een positief effect gehad op het leren van de leerling?
- Wat hebben we willen uitproberen in deze les, en wat is daarvan gelukt?
- Welke kansen zien we nog om onze les nog effectiever te maken?
- Als we deze les nu nog aan een andere klas mogen geven, wat zouden we dan nog aanpassen om hem sterker te maken?

4.4 Stap 4; De intervisie

De intervisie vindt ongeveer een week na de laatste geobserveerde les plaats. De bedoeling van de intervisie is om leraren bij elkaar te brengen die allemaal een rondje gelopen hebben en zo het professioneel leren nog te verlengen, te verdiepen en te verduurzamen.

Tijdens de intervisie staan we stil bij de vraag; welke inzichten hebben we opgedaan tijdens deze ronde?

Afhankelijk van de grootte van de groep, kan je ervoor kiezen om met de hele groep in een groepsgesprek de inzichten te delen. Zodra de groep uit meer dan 6 leraren bestaat, kan je het best de groep in tweeën splitsen. Je deelt de groep in tweeën door duo's die samen hebben gewerkt te splitsen. Zo kunnen zij de twee geobserveerde lessen delen met hun collega's. Ze beantwoorden in deze fase de vragen: Welke inzichten heb jullie opgedaan tijdens deze ronde? Wat hebben jullie uitgeprobeerd en wat was het effect daarvan op het leren van de leerling?

Nadat ze gesplitst zijn, breng je de deelnemers nog een keer in de grote groep samen en stel je de vraag: Welke inspiratie neem je mee uit deze intervisie? Waar ga jij de komende tijd (nog) meer op inzetten?

Richtvragen (extra) voor de coach;

- Wat heeft jullie verrast tijdens deze ronde?
- Waar waren jullie tevreden over?
- Wat gaven de leerlingen terug over jullie les?
- Waar hadden jullie het meeste effect?
- Welke kansen zagen jullie naderhand nog?
- Welke andere ideeën zijn er nog ontstaan tijdens het reflectiegesprek?
- Welk inzicht wil je delen met een collega die niet deelnam aan deze ronde?
- Op welke manier willen we de inzichten uit deze ronde vasthouden?

